

UCHWAŁA Nr
RADY MIASTA PIOTRKOWA TRYBUNALSKIEGO
z dnia

**w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Wspierania Rodziny
na lata 2019 – 2021”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2018 r., poz. 994, poz. 1000, poz. 1349, poz. 1432, poz. 2500), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 998, poz. 1076, poz. 1544, poz. 416).

Rada Miasta Piotrkowa Trybunalskiego uchwala co następuje:

§ 1

Uchwala się „Gminny Program Wspierania Rodziny w Piotrkowie Trybunalskim na lata 2019 - 2021”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piotrków Trybunalski.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STARSZY SPECJALISTA
PRACY SOCJALNEJ

mgr Marzena Rumińska-Filipek

DYREKTOR

Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Piotrkowie Trybunalskim

mgr Zofia Antoszczyk

KIEROWNIK
Referatu Sprawy Społecznych

Grzegorz Janowski

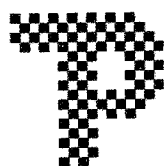
WICEPREZYDENT MIASTA
Piotrkowa Trybunalskiego

Andrzej Kacperek

Sprawdzono prawnie i formalnie
RADCA PRAWNY

mgr Anna Pisarek

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021

**Piotrków
Trybunalski**

Piotrków Trybunalski

Spis treści

Wstęp	s. 3
Podstawa prawna	s. 4
Diagnoza	s. 5
Adresaci programu	s. 9
Analiza SWOT	s. 10
Organizacja wsparcia rodziny	s. 12
Cele programu	s. 21
Finansowanie	s. 25
Monitorowanie	s. 25
Podsumowanie	s. 26

Wstęp

Rodzina to podstawowa komórka społeczeństwa i naturalne środowisko wychowawcze dziecka, która oddziałuje na jego osobowość, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowując jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka oraz źródłem zaspokajania jego potrzeb w sferze psychicznej i materialno-bytowej. Rodzina funkcjonalna, konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Uzależnienia, przemoc w rodzinie, niezaradność i brak umiejętności wychowawczych, zdarzenia losowe wywołujące sytuacje kryzysowe oraz zła sytuacja materialna to główne problemy dezorganizujące życie rodzin.

Prawidłowe funkcjonowanie rodziny ma zasadnicze znaczenie dla trwałości i rozwoju każdego społeczeństwa. W rodzinie zachodzą podstawowe procesy warunkujące jego ciągłość, stabilizujące tożsamość dorosłych, oraz socjalizujące dzieci. Występujące obecnie zjawiska związane ze zmianami ekonomicznymi i społecznymi powodują poważny kryzys życia rodzinnego przejawiający się w niskiej dietności, oraz niestabilności instytucji małżeństwa. Podstawą do rozwiązywania problemów społecznych jest wsparcie rodziny w odbudowywaniu prawidłowych relacji w rodzinie oraz we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez jej członków.

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości.

Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą pomocy tańszą i bardziej skuteczną. Natomiast praca z rodziną biologiczną w przypadku, gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zasadniczą przesłanką w tworzeniu niniejszego programu jest przeświadczenie o niezastąpionej roli rodziny w rozwoju dziecka, wypełnianiu przez nią funkcji opiekuńczo-wychowawczej, wzmacnianiu i wspieraniu jej prawidłowego funkcjonowania.

Podstawa prawna:

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018r., poz. 998 ze zm.),
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz.1508, ze. zm.),
- c) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1390 ze zm.),
- d) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 z późn. zm.),
- e) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018 r. poz. 1030 z późn. zm.),
- f) ustawa z dnia 4 lutego 2011r o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2019 r. poz.409 ze zm.),
- g) ustawa z dnia 4 listopada 2016r o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 poz. 1860 ze zm.)
- h) ustawa z dnia 11 lutego 2016r o pomocy państwa w wychowaniu dzieci „ (Dz. U. z 2018 r. poz. 2134 ze zm.)

- i) Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 30 maja 2018 w sprawie szczegółowych warunków rządowego programu „Dobry Start” (Dz. U. z 2018 poz. 1061)
- j) Ustawa z dnia 5 grudnia 2014r o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 ze zm.)

Ponadto Program Wspierania Rodziny jest rozwinięciem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Piotrkowa Trybunalskiego na lata 2014 – 2020 wpisując się w cel główny nr 4 cytowanej Strategii, tj.:

„Wzmocnienie rodziny w jej funkcjach opiekuńczo- wychowawczych”

Diagnoza

Łącznie z pomocy społecznej w latach 2016-2018 skorzystało 7.440,00 rodzin (15.715 osób w tych rodzinach). Większość klientów stanowią osoby dotknięte długotrwałą chorobą, osoby bezrobotne lub niepełnosprawne oraz rodziny wykazujące nieporadność życiową i mające trudności wychowawcze z dziećmi.

Powody przyznawania pomocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Wybrane powody przyznawania pomocy

	Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		
		2016	2017	2018
1.	Ubóstwo	1910	1717	1174
2.	Wielodzietność	225	181	71
3.	Bezrobocie	1658	1372	941
4.	Niepełnosprawność	1115	1083	932
5.	Długotrwała lub ciężka choroba	1784	1631	1314
6.	Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	603	473	353

7.	Alkoholizm	223	176	126
8.	Narkomania	8	6	8
9.	Zdarzenie losowe	24	17	4
10.	Ochrona macierzyństwa	331	294	222

/na podstawie sprawozdań MOPR za 2016,2017,2018./

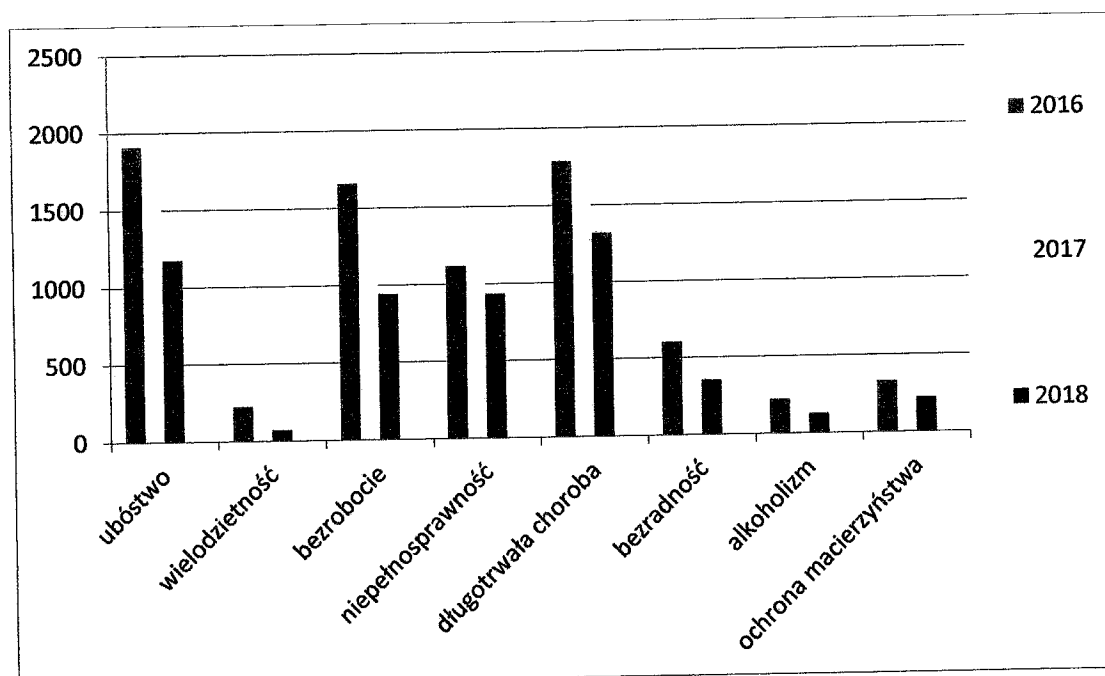
Z powyższej tabeli wynika, iż na przestrzeni 3 lat nie zmieniają się główne powody korzystania z pomocy społecznej tj.: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała choroba i niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

W 2017 i 2018 roku spadła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej.

Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej jest długotrwała choroba oraz niepełnosprawność - można więc obserwować zjawisko starzenia się społeczeństwa i zwiększoną podatność na choroby.

Wybrane powody przyznawania pomocy ilustruje wykres nr 1.

Wykres 1. Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej w Piotrkowie Trybunalskim w poszczególnych latach 2016-2018

/na podstawie sprawozdań MOPR za lata 2016-2018 r./

W rodzinach, w których występuje bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego następuje trwały rozkład współżycia wewnątrz rodziny, faktyczne zerwanie więzi rodzicielskiej i małżeńskiej. W rodzinie takiej brak jest z reguły stałych podstaw ekonomicznych. Prawie wszystkie elementy działalności wychowawczej rodziny odbiegają znacznie od poziomu tych, które reprezentuje rodzina normalna. Są to najczęściej rodziny o skumulowanych czynnikach patogennych. Konsekwencją dla dzieci jest dziedziczenie stanu położenia społecznego rodziny, powtarzanie drogi życiowej swych rodziców, a w skrajnych przypadkach umieszczenie w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Na przestrzeni lat 2016-2018 wydano łącznie: 186 skierowań do placówek opiekuńczo - wychowawczych funkcjonujących na terenie miasta Piotrkowa Trybunalskiego. W poszczególnych latach ilość wydanych skierowań plasowała się w następujący sposób:

w roku:

- 2016 - 66 skierowań
- 2017 - 68 skierowań
- 2018 - 52 skierowania

Głównymi powodami pozbawienia lub ograniczenia praw rodzicielskich były m.in.:

- uzależnienia rodziców;
- brak właściwego sprawowania opieki nad dziećmi;

Rodziny objęte pomocą społeczną w latach 2016-2018 przedstawia tabela nr 2.

Tabela 2. Rodziny objęte pomocą społeczną:

Wyszczególnienie	Liczba rodzin		
	2016	2017	2018
Rodziny ogółem	2791	2504	2145
W tym:	6036	5273	4406
- liczba osób w tych rodzinach			
- liczba osób długotrwale korzystających z pomocy	2155	1986	1753

Z powyższych danych wynika, iż w roku 2018 w porównaniu z rokiem 2016 spadła liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Piotrkowie Trybunalskim do 4406 osób, podczas gdy w 2016r. było tych osób 6036 (spadek o 1630 osoby). Zmalała również liczba osób długotrwale korzystających z pomocy z 2155 w 2016r. do 1753 w 2018r. (spadek o 402 osób długotrwale korzystających z pomocy)

Zaburzona struktura rodziny niekorzystnie wpływa na sytuację dziecka i jego więź z rodziną. Rodziny niewydolne wychowawczo odznaczają się często zaburzoną strukturą w postaci nieustabilizowanych formalnie i społecznie związków, rozkładem pożycia małżeńskiego, częstymi zmianami partnerów, występuje w nich przemoc skierowana na partnera lub dzieci. Sytuacje te powodują, że rodzinami niewydolnymi wychowawczo musi zająć się sąd rodzinny. Najczęstszymi przyczynami objęcia rodzin nadzorem są:

- niewydolność wychowawcza,
- nadużywanie alkoholu,
- niedojrzałość emocjonalna rodziców oraz zaburzenia osobowości,
- brak odpowiedzialności rodziców za dzieci i przenoszenie jej na organizacje społeczne, szkołę oraz inne instytucje wspierające rodzinę,
- trudności finansowe wynikające z braku pracy oraz wykształcenia,
- przemoc fizyczna i psychiczna wobec członków rodziny związana z nadużywaniem alkoholu i środków odurzających.

Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się z innymi dysfunkcjami takimi jak: uzależnienie od środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość młodocianych, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, problemy w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Dysfunkcje te wyrażają się najczęściej niedojrzałością emocjonalną, problemami we współżyciu z ludźmi, trudnościami adaptacyjnymi, niezaradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, problemami wychowawczymi w środowisku rodzinnym oraz szkolnym. U dzieci

i młodzieży często pojawiają się zachowania buntownicze, agresywne, konfliktowe, łamanie panujących obyczajów, norm, wartości i przepisów prawa.

Rodziny często otrzymują pomoc w postaci krótkookresowego doradztwa i konsultacji w celu pokonania występujących trudności. Jednak istnieje wiele rodzin, które potrzebują intensywnych interwencji, aby móc rozwiązać występujące w nich chroniczne problemy. W 2018 r. bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego była powodem trudnej sytuacji życiowej 353 rodzin.

Adresaci programu

Gminny Program Wspierania Rodziny adresowany jest do: rodzin zamieszkałych na terenie Miasta Piotrkowa Trybunalskiego, doświadczających problemów opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwa, zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej oraz rodzin, którym zostały odebrane bądź ograniczone prawa rodzicielskie.

Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju i przyszłej samodzielności życiowej. Szczególnej uwagi wymagają dzieci i młodzież z rodzin niewydolnych wychowawczo. Dysfunkcje rodziny, spowodowane w głównej mierze uzależnieniami, przyczyniają się do powstawania znacznych strat rozwojowych dzieci żyjących w tych rodzinach. Niewydolność rodziców zaburza zaspokajanie podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka, prowadzi między innymi do niepowodzeń szkolnych oraz izolacji społecznej.

Analiza SWOT

Analiza SWOT, to metoda, która służy do oceny zewnętrznych i wewnętrznych uwarunkowań rozwojowych. Pozwala ona na wyznaczenie priorytetów i dostarcza drogowskazów do działania. Mocne i Słabe strony wynikają przede wszystkim z uwarunkowań wewnętrznych, zaś możliwości (szanse) i zagrożenia determinowane są czynnikami zewnętrznymi.

WSPARCIE RODZINY NA TERENIE MIASTA PIOTRKOWA TRYBUNALSKIEGO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • działania podejmowane na rzecz rodzin dotkniętych przemocą w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych; • doskonalenie umiejętności zawodowych i pogłębianie wiedzy przez pracowników socjalnych; • dostęp do specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zagrożonych kryzysem; • wolontariat; • umiejętności pozyskiwania i wykorzystywania środków UE zarówno przez miasto i jego jednostki; 	<ul style="list-style-type: none"> • słabo rozwinięta idea samopomocniczości; • niewystarczający system informacyjny, koordynacji i współpracy między instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi; • niewystarczająca oferta i dostęp do zajęć pozalekcyjnych; • rutynowość działań, zbyt mała liczba działań innowacyjnych, wysoki poziom bierności;

<ul style="list-style-type: none"> • Program Rodzina „+4”; • dobra znajomość środowiska lokalnego; • gotowość do współpracy z innymi instytucjami; • rozwój infrastruktury kultury, sportu i rekreacji (budowa Mediateki, boisk i placów zabaw, przebudowa hali sportowej Relax itd.); • szybki dostęp do placówek na terenie miasta; • wzrost umiejętności mieszkańców miasta w korzystaniu z nowoczesnych technologii 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • regulacje prawne bardziej przyjazne rodzinie; • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych; • współpraca podmiotów podejmujących różnorodne działania na rzecz dzieci i młodzieży; • systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów współpracujących z rodziną; 	<ul style="list-style-type: none"> • coraz bardziej skomplikowane problemy rodzin; • większa skala zjawisk niepożądanych; • wzrost problemów o charakterze globalnym, m.in. starzenie się społeczeństwa; • obecność zjawiska wyuczonej bezradności rodzin korzystających z pomocy społecznej; • duża liczba rodzin, w których występuje problem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;

<ul style="list-style-type: none"> • rozbudowanie systemu polityki prorodzinnej poprzez m.in. realizację Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny, wprowadzenie świadczenia wychowawczego „500+” i świadczenia „Dobry start” oraz świadczenia „Mama 4+”; • zmniejszające się bezrobocie na terenie miasta; • rozwój III sektora (działalność m.in. stowarzyszenia HARC, Panaceum) 	<ul style="list-style-type: none"> • migracje osób młodych do większych miast lub ościennych gmin
--	--

Organizacja wsparcia rodziny

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek, o którym mowa, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Głównym zadaniem gminy jest profilaktyka oraz wspieranie rodziny. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny i ochronny. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowanie wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

W Piotrkowie Trybunalskim zadania w obszarze profilaktyki i pomocy dziecku w rodzinie ujęte są również m.in. w celu głównym nr 4 Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020 dla Miasta Piotrkowa Trybunalskiego.

Działania profilaktyczne w Strategii skierowane są przede wszystkim do rodzin wychowujących dzieci, a jednocześnie niewydolnych wychowawczo, dotkniętych przemocą, ubogich i zagrożonych ubóstwem, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rodzinie takiej zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- pomocy we włączeniu społecznym rodziny;
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie poprzez m.in. pozyskiwanie dotacji na realizację projektów w ramach programu ostonowego „Wsparcie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

Praca z rodziną w szczególności ukierunkowana jest na wspieranie więzi uczuciowych w rodzinie, pomoc w integrowaniu rodziny z otoczeniem, pomoc w odbudowywaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, neutralizowanie czynników negatywnie działających na dziecko. Pomoc rodzinie powinna opierać się na sprawnie prowadzonej komunikacji informacji na rzecz dziecka i rodziny. Istotnym we wzmocnieniu systemu opieki nad dzieckiem jest budowanie w środowisku lokalnym systemu informacyjnego polegającego przede wszystkim na zgłaszaniu każdej niepokojącej informacji na temat dziecka do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie. W pracy z rodziną ważna jest koordynacja działań wszystkich instytucji i służb zobligowanych do wspierania rodziny.

Asystent rodziny

W dniu 28 kwietnia 2011 r. Sejm przyjął ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ustawa ma przede wszystkim na celu pomoc rodzinom, które mają kłopoty wychowawcze oraz zmienić system opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców. Ustawa wprowadza funkcję tzw. asystenta rodziny, który ma pomagać nie tylko w problemach wychowawczych, ale również w codziennych sprawach.

Celem pracy asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny oraz podjęcie działań zmierzających do zażegnania kryzysu w rodzinie. Asystent rodziny zajmuje się niezależnie od pracowników socjalnych, wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta rodzinnego służyć ma realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Rolą asystenta rodziny nie jest powielanie pracy pracownika socjalnego, którego zadanie polega między innymi na systematycznym monitorowaniu środowisk zagrożonych wykluczeniem i udzielanie im odpowiedniego wsparcia. Asystent rodziny kierowany jest do pracy m.in. z tymi rodzinami, w których sytuacja dziecka małoletniego wymaga wsparcia zewnętrznego. Potrzeba jego zatrudnienia ustaje wraz z osiągnięciem przez rodzinę umiejętności samodzielnego, prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki. Jego zadaniem jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami i polega na aktywnym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci, w której mają miejsce problemy trudne do pokonania samodzielnie przez tę rodzinę.

Asystent rodziny w swojej pracy korzysta z pomocy osób reprezentujących instytucje i służby zainteresowane rozwiązaniem problemu danej rodziny. Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy. W pierwszej kolejności osoba pełniąca tę funkcję dba o rozwiązanie podstawowych problemów socjalnych rodzin - mieszkaniowych, materialnych, zdrowotnych czy prawnych. Ponadto pomaga również w rozwiązaniu problemów psychologicznych podopiecznych (emocjonalnych, rodzinnych, problemów w grupie rówieśniczej) i w razie potrzeby kieruje ich na odpowiednią terapię. Asystent rodziny wspiera również swoich podopiecznych

w podejmowaniu aktywności społecznej, łagodzi ewentualne konflikty z sąsiadami, rodziną czy przedstawicielami placówek pomocy społecznej. Do jego zadań należy też motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych lub kontynuowania nauki, pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły lub kursów zawodowych, przełamywaniu kompleksów i ewentualnych kryzysów wynikających z trudności i niepowodzeń w nauce. Asystent rodziny zachęca bezrobotnych do podjęcia pracy i wspiera ich w pierwszych miesiącach zatrudnienia.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia przez sąd dziecka poza rodziną. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą oraz z sądem. Powinien on aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie funkcjonują procedury objęcia rodziny wsparciem asystenta rodziny:

1. Po uzyskaniu informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych (dotyczy również rodzin, których dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej), pracownik socjalny Zespołu Pomocy Środowiskom Rodzinnym przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy i sporządza kontrakt socjalny z rodziną i za zgodą rodziny wnioskuje o przydzielenie rodzinie asystenta.
2. Zespół złożony z pracownika socjalnego Zespołu Pomocy Środowiskom Rodzinnym wnioskującego o przydzielenie rodzinie asystenta, psychologa lub pedagoga Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka oraz dokonuje analizy sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego pod kątem zagrożeń w obszarach: socjalno-bytowym, opiekuńczo – wychowawczym i zdrowotnym oraz definiuje zadania dla asystenta rodzinnego w w/w obszarach.
3. Pracownik socjalny, o którym mowa w pkt. 1 występuje do Dyrektora z wnioskiem o przydzielenie rodzinie asystenta rodzinnego.
4. Po zaakceptowaniu przez Dyrektora wniosku o przydzielenie asystenta rodziny Kierownik Centrum Wsparcia Rodziny i Dziecka przydziela rodzinie asystenta rodziny.

5. W przypadku uzyskania przez MOPR informacji o małoletniej matce opuszczającej MOW, MOS, Schronisko dla Nieletnich lub Zakład Poprawczy pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad, a następnie po akceptacji Dyrektora MOPR Kierownik CWRiD przydziela rodzinie asystenta rodziny.
6. Wyznaczony asystent rodziny w terminie 14 dni od dnia otrzymania dokumentacji dotyczącej rodziny dokonuje pierwszej wizyty w środowisku wspólnie z pracownikiem socjalnym, wnioskującym o przydzielenie asystenta.
7. Praca z rodziną odbywa się w miejscu jej zamieszkania, w siedzibie CWRiD, w miejscu wskazanym przez rodzinę lub w miejscu wynikającym z realizacji zadań ujętych w planie pracy, nie rzadziej niż raz na dwa tygodnie.
8. Asystent rodziny tworzy plan pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny. Plan pracy zawiera zakres realizowanych zadań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także terminy ich realizacji i przewidywane efekty.
9. Pracownik socjalny kontynuuje pracę socjalną z uwzględnieniem założeń zawartych w planie pracy z rodziną.
10. Nie rzadziej niż co pół roku Zespół ds. Rodziny powołany przez kierownika CWRiD dokonuje oceny sytuacji rodziny w oparciu o realizację zadań ujętych w planie pracy z rodziną i dokonuje koniecznych modyfikacji tego planu.
11. W przypadku zrealizowania planu pracy (zakończenia pracy) z rodziną asystent rodziny monitoruje funkcjonowanie rodziny poprzez wizyty kontrolne w środowisku przeprowadzane w niezbędnym, nie dłuższym jednak niż dwa miesiące okresie od momentu zakończenia pracy z rodziną.
12. W przypadku rezygnacji lub braku współpracy rodziny z asystentem dalsza praca z rodziną odbywa się poprzez wizyty kontrolne w środowisku dokonywane przez pracownika socjalnego.

Zakres działań asystenta rodziny obejmuje 4 obszary:

1. bezpośrednią pracę z rodziną,
2. bezpośrednią pracę z dzieckiem
3. działania pośrednie realizowane na rzecz dziecka i rodziny
4. organizację własnego warsztatu pracy

Wsparcie asystentów rodziny w opiece i wychowaniu w poszczególnych latach 2016 – 2018 przedstawia Tabela 3:

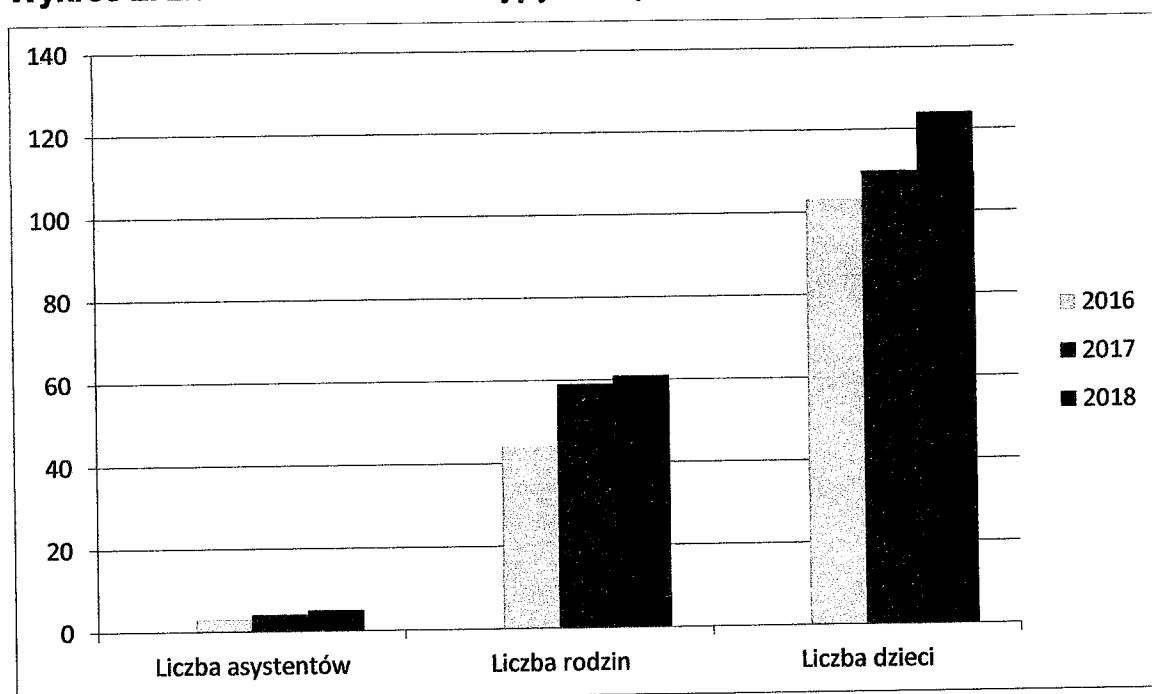
Tabela 3. *Wsparcie asystentów rodziny w opiece i wychowaniu w poszczególnych latach*

	Liczba asystentów	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Ilość wizyt w środowiskach
2016	3	44	103	1022
2017	4	59	110	1352
2018	5	61	124	924

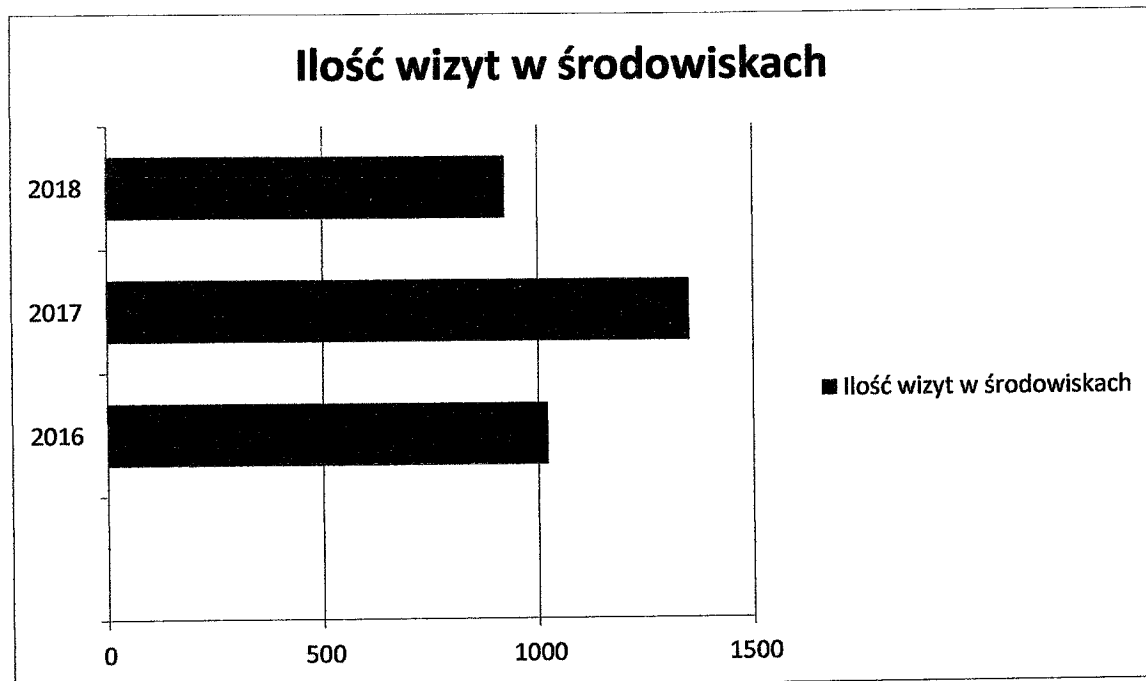
/na podstawie sprawozdań MOPR za lata 2016-2018 r./

Dokonując analizy powyższej tabeli należy stwierdzić, że w 2018 roku wzrosła liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Liczbę rodzin i dzieci objętych wsparciem asystentów rodzin oraz ilość wizyt w środowiskach obrazują wykresy 2 i 3.

Wykres 2. *Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystentów rodzin*

/na podstawie sprawozdań MOPR za lata 2016-2018 r./

Wykres 3. Ilość wizyt w środowiskach w poszczególnych latach

/na podstawie sprawozdań MOPR za lata 2016-2018 r./

W rodzinach asystenci pomagali i towarzyszyli w takich czynnościach jak:

- przygotowanie i złożenie pism urzędowych różnego typu: podań, wniosków, pozwów sądowych, formularzy, CV, listów motywacyjnych,
- nawiązywanie kontaktów z innymi pracownikami instytucji społecznych, poradni specjalistycznych, organizacji pozarządowych, itp.,
- pomoc w trudnych dla klienta, czasami kryzysowych sytuacjach- przeprowadzka, interwencja policji, rozprawa sądowa, rozmowy z członkami rodziny,
- motywowanie podopiecznych do podnoszenia kwalifikacji zawodowych i poszukiwania pracy,
- branie udziału w mediacjach rodzinnych i zachęcanie do poprawienia atmosfery między rodzicami a dziećmi, między małżonkami lub między członkami dalszej rodziny,
- motywowanie do podjęcia terapii uzależnień, przyjmowania leków,
- organizowanie wsparcia materialnego w postaci rzeczowej – nowa i używana odzież, meble, artykuły szkolne, sprzęt gospodarstwa domowego,

- prowadzenie rozmów edukacyjnych, pomoc w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- nadzór i prowadzenie rozmów motywujących z rodzinami uzależnionymi od alkoholu, zwłaszcza opornymi wobec specjalistycznego leczenia,
- pomoc w organizowaniu darmowych usług,
- organizowanie korepetycji dla dzieci, motywowanie podopiecznych do systematycznych kontaktów ze szkołą, wykonywania badań w poradni psychologiczno - pedagogicznej, towarzyszenia dzieciom w trakcie odrabiania prac domowych, dopilnowania dzieci w regularnym chodzeniu do szkoły, przedszkola,
- organizowanie zabaw z dziećmi oraz sprawowanie opieki nad nimi umożliwiające matce samodzielne zrealizowanie spraw urzędowych,
- koordynowali leczenie dzieci poprzez wyznaczanie terminów wizyt lekarskich, wspólne wizyty lekarskie, pomoc w uzyskaniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci, przewyciężanie trudności w pielęgnacji dziecka, wsparcie psychologiczne.

Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka

Im bogatsza oferta pomocy w najbliższym środowisku rodziny, tym większa szansa wychwycenia odpowiednio wcześniej sytuacji zagrażającej bezpieczeństwu dziecka. Efektywnym sposobem wspierania rodziny w wychowywaniu dziecka, mimo problemów występujących w rodzinie, jest stworzenie dzieciom i młodzieży z tych rodzin możliwości pobytu w środowiskowych dziennych instytucjach wychowawczych, czyli w różnorodnych placówkach wsparcia dziennego. Placówki te powinny nie tylko organizować dzieciom czas wolny i pomoc w nauce, ale również wychowawcy w nich zatrudnieni powinni współpracować z rodzicami dziecka, szczególnie w zakresie podnoszenia świadomości odpowiedzialności rodzicielskiej.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do swoich dzieci, potrzebują pomocy w zakresie organizowania tym dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym konieczny jest rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki instytucjonalnej nad dziećmi w wieku szkolnym oraz instytucji wspierających rodziny

w wychowaniu i kształceniu dzieci. Rolę tę mogą pełnić placówki wsparcia dziennego oraz rodziny wspierające.

Jednocześnie zaobserwować można niedostateczną infrastrukturę, jeśli chodzi o wsparcie rodziny w opiece nad dzieckiem do lat 3.

W Piotrkowie Trybunalskim funkcjonuje jeden żłobek miejski, oraz żłobek prywatny „Villa Bambini”, tym samym liczba miejsc w żłobkach jest niewystarczająca dla dzieci w tym wieku.

Rodziny wspierające

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jako jedno z istotnych zadań w pracy z rodziną wyszczególnia wsparcie środowiska lokalnego. Ważną rolę w tym zadaniu pełnią sąsiedzi, rodziny zaprzyjaźnione, rodziny rówieśników dzieci. Możliwość skorzystania przez rodzinę w kryzysie z pomocy innej rodziny, tzw. rodziny wspierającej może mieć nieocenione znaczenie w pracy z rodziną. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie przeżywającej trudności w: opiece i wychowaniu dziecka; prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych.

Cele programu

Cel główny:

Wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci;

Cel szczegółowy 1:

Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny.

Zadanie	Wskaźniki	Lata			Prognoza na lata		
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
<ul style="list-style-type: none"> Świadczenie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej 	- Liczba rodzin objętych wsparciem	2791	2504	2145	2000	1800	1750
Komentarz: Na przestrzeni lat 2016 – 2018 zaobserwować można spadek przyznawanych świadczeń spowodowany m.in. zmniejszeniem liczby mieszkańców miasta oraz wprowadzeniem Programów Rządowych m.in. świadczenia wychowawczego „500+”							
<ul style="list-style-type: none"> Udzielanie świadczeń w ramach programu Rodzina 500 Plus 	- Liczba udzielonych świadczeń	62925	83949	77887	90000	90000	90000
Komentarz: Przewiduje się wzrost wypłacanych świadczeń w ramach Programu Rządowego w związku z rozwojem polityki prorodzinnej państwa							
<ul style="list-style-type: none"> Udzielanie świadczeń w ramach programu „Dobry start” 	- Liczba udzielonych świadczeń	0	0	7808	7800	7800	7800
Komentarz: W kolejnych latach przewiduje się utrzymanie na tym samym poziomie wypłacanych świadczeń w ramach Programu Rządowego „Dobry start”							
<ul style="list-style-type: none"> Rozwijanie systemu ulg skierowanych do rodzin, w tym wielodzietnych i promocja modelu rodziny wielodzietnej. 	- Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny - Liczba rodzin, które otrzymały Kartę Dużej Rodziny	403	370	494	750	600	600
		82	79	96	120	100	100
Komentarz: Przewiduje się wzrost rodzin objętych wsparciem w ramach Karty Dużej Rodziny w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2019 roku zmian w ustawie, w ramach których kartę mogą otrzymać rodzice, którzy kiedykolwiek wychowywali 3 dzieci.							

<ul style="list-style-type: none"> Zorganizowanie opieki nad dzieckiem do lat 3 	- liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	7	8	8	8	8	8	
<p>Komentarz: W roku 2017 rozszerzono ofertę o 1 placówkę dla dzieci do lat 3 w związku z wejściem w życie programu „ za życiem” .W kolejnych latach nie przewiduje się zwiększenia wsparcia w tym zakresie.</p>								

Cel szczegółowy 2:

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych.

Zadanie	Wskaźniki	Lata			Prognoza na lata			
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	
<ul style="list-style-type: none"> Zapewnienie opieki asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym wsparcie asystenta rodziny dla kobiet w ciąży i rodzin w ramach realizacji programu „Za życiem” 	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;	44	59	61	65	65	65	
	-liczba asystentów rodzin;	3	4	5	5	5	5	
<p>Komentarz: Z powyższych danych wynika, że w 2018 roku wzrosła liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. W związku z realizacją projektu „Podaruj Radość” przewiduje się zwiększenie ilości rodzin korzystających z powyższego wsparcia.</p>								
<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji i umiejętności służb pomocy społecznych 	- liczba szkoleń dla asystentów rodziny i koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych	25	24	30	33	35	37	
<p>Komentarz: W roku 2018 nastąpił wzrost ilości liczby szkoleń w stosunku do roku 2016 – w związku z powyższym w kolejnych latach przewiduje się tendencję wzrostową ilości szkoleń.</p>								
<ul style="list-style-type: none"> Praca z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego czasowo w pieczy zastępczej 	- liczba wspieranych rodzin	48	58	64	65	65	65	
<p>Komentarz: Z powyższych danych wynika, że w 2018 roku nieznacznie wzrosła liczba rodzin biologicznych, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. W dalszych latach przewiduje się</p>								

utrzymanie na podobnym poziomie liczby rodzin korzystających z powyższego wsparcia.								
• Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;	- ilość udzielonych porad;	215	238	218		210	210	210
Komentarz: W roku 2018 spadła liczba udzielonych porad specjalistycznych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej. Wynika to z faktu, iż w Piotrkowie Trybunalskim działają inne punkty świadczące tego typu pomoc								
• Realizacja programów mających na celu podnoszenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	- liczba prowadzonych programów	2	3	6		6	6	6
Komentarz: Z powyższych danych wynika, że w 2018r. wzrosła liczba realizowanych programów wzrosła. W latach 2019-2021 przewiduje się utrzymanie na tym samym poziomie liczby realizowanych programów.								
• Pomoc prawna realizowana w Ośrodku Interwencji Kryzysowej	- ilość udzielonych porad;	267	264	212		210	210	200
Komentarz: Ilość udzielonych porad prawnych w latach 2016-2017 plasowała się na podobnym poziomie. Spadek nastąpił w 2018 roku ze względu na funkcjonowanie na terenie miasta punktów bezpłatnych porad prawnych.								
• Organizowanie grup wsparcia lub grup samopomocowych;	- ilość zorganizowanych grup wsparcia i samopomocowych	2	3	3		4	4	4
Komentarz: Ilość zorganizowanych grup wsparcia plasuje się na podobnym poziomie. W kolejnych latach przewiduje się zwiększenie w/w form wsparcia.								
• Wsparcie rodzin naturalnych wspierającymi	- ilość rodzin wspierających	0	1	1		1	1	1
Komentarz: W latach 2017-2018 funkcjonowała 1 rodzina wspierająca. W kolejnych latach nie przewiduje się wzrostu liczby rodzin wspierających, ponieważ brak jest zainteresowania tego rodzaju wsparciem.								
• Udział w Zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej	- ilość posiedzeń	27	38	27		35	35	35
Komentarz: W związku ze wzrostem liczby rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w kolejnych latach przewiduje się wzrost ilości posiedzeń ds. okresowej sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej								

• Objęcie rodzin wsparciem wolontariuszy;	- liczba wolontariuszy pracujących z rodzinami;	15	15	15	15	15	15
	- liczba osób objętych wsparciem wolontariatu	9	9	11	12	12	14

Komentarz: Ilość wolontariuszy utrzymuje się na stałym poziomie, osoby zaangażowane w świadczenie pomocy na rzecz innych w dalszym ciągu deklarują chęć pomocy. Nie przewiduje się wzrostu ilości wolontariuszy, gdyż obecni pokrywają zapotrzebowanie rodzin, a funkcjonujące na terenie Miasta Stowarzyszenie HARC, oraz inne jednostki, w których można świadczyć pomoc wolontarystyczną zapewniają miejsce świadczenia pomocy dla osób zainteresowanych wolontariatem.

Cel szczegółowy 3:

Wsparcie interdyscyplinarne dzieci i rodzin naturalnych

Zadanie	Wskaźniki	2016	2017	2018	Prognoza na lata 2016-2018		
• Prowadzenie placówek wsparcia dziennego	- ilość prowadzonych placówek;	5	9	8	8	8	8

Komentarz: W 2017 roku wzrosła liczba placówek wsparcia dziennego w związku z otwarciem nowych oddziałów. W kolejnych latach nie przewiduje się tworzenia nowych placówek.

• Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami;	-ilość osób skierowanych do MKRPA	52	38	27	25	25	25
---	-----------------------------------	----	----	----	----	----	----

Komentarz: W porównaniu z rokiem 2016 w 2018 roku spadła liczba osób skierowanych do MKRPA.

• Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny	- liczba instytucji i podmiotów z którymi podjęto współpracę na rzecz dzieci i rodziny	87	90	89	89	89	89
---	--	----	----	----	----	----	----

Komentarz: W latach 2019 -2021 przewiduje się utrzymanie na tym samym poziomie liczby instytucji i podmiotów , z którymi podjęto współpracę na rzecz dzieci i rodziny

• Zapewnienie pomocy osobom doznającym przemocy;	- liczba środowisk objętych procedurą Niebieskie Karty;	141	185	197	200	200	200
	- liczba Niebieskich Kart, które wpłynęły do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinar nego	310	316	245	250	250	250

Komentarz: W porównaniu z rokiem 2016 wzrasta liczba środowisk objętych procedurą Niebieskie Karty oraz liczba sporządzonych Niebieskich Kart – wynika to m. in. ze zwiększonej świadomości społecznej w temacie przemocy w rodzinie. W kolejnych latach przewiduje się utrzymanie na tym samym poziomie liczby Niebieskich Kart.

Finansowanie

Finansowanie Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Miasta Piotrkowa Trybunalskiego, dotacji oraz środków pozyskanych z innych źródeł (funduszy unijnych, ministerialnych, itp.).

Monitorowanie

Koordynatorem Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 jest Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie w terminie do 30 kwietnia każdego roku Prezydentowi Miasta Piotrkowa Trybunalskiego sprawozdań z realizacji Programu, sporządzanych na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.

Podsumowanie

Do realizacji założonych celów w Programie, będą prowadziły działania, których wybór zostanie poprzedzony szczegółową analizą sytuacji danej rodziny. Podstawowym narzędziem służącym do diagnozy jest wywiad środowiskowy, przeprowadzony przez pracownika socjalnego. Pełna i efektywna realizacja celów założonych w Programie będzie możliwa dzięki kompleksowemu spojrzeniu na rodzinę przeżywającą trudności oraz podjęciu systemowych rozwiązań przy współpracy wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami. Priorytetem działań jest uznanie podmiotowości dziecka oraz jego prawa do wychowania w rodzinie lub jak najszybszego powrotu do rodziny.

Spis tabel i wykresów

- Tabela 1.** *Wybrane powody przyznawania pomocy*
- Tabela 2.** *Rodziny objęte pomocą społeczną*
- Tabela 3.** *Wsparcie asystentów rodziny w opiece i wychowaniu w poszczególnych latach*
- Wykres 1.** *Wybrane powody przyznawania pomocy społecznej w Piotrkowie Trybunalskim w poszczególnych latach*
- Wykres 2.** *Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem asystentów rodzinnych*
- Wykres 3.** *Ilość wizyt w środowiskach w poszczególnych latach*

Program został opracowany
w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie przez:
Starszego pracownika socjalnego: *Justynę Ciesielską*
Pracownika socjalnego *Roberta Kazimierczaka*,
Pracownika socjalnego *Renatę Malasińską*
Starszego pracownika socjalnego *Agnieszka Ostalczyk*
Starszego pracownika socjalnego: *Aleksandrę Pokorę*

pod nadzorem
Starszego specjalisty pracy socjalnej *Pani Marzenny Rumińskiej – Filipek*
i Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim
Pani Zofii Antoszczyk

Uzasadnienie

Ustawa z 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. z 2018 r., poz. 998, poz. 1076, poz. 1544, poz. 416) nakłada na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny ukierunkowujących działania w tym zakresie i wskazujących podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań.

DYREKTOR
Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie
w Piotrkowie Tybunalskim

mgr Zofia Antoszczyk

KIEROWNIK
Referatu Spraw Społecznych

Grzegorz Janowski

WICEPREZYDENT MIASTA
Piotrkowa Tybunalskiego

Andrzej Kacperek